

Wageningen UR Livestock Research

Partner in livestock innovations

Rapport 370

Monitoring integraal duurzame stallen

Peildatum 1 januari 2010

Mei 2010

LIVESTOCK RESEARCH
WAGENINGEN UR

Colofon

Financier
Ministerie van LNV

Uitgever
Wageningen UR Livestock Research
Postbus 65, 8200 AB Lelystad
Telefoon 0320 - 238238
Fax 0320 - 238050
E-mail info.livestockresearch@wur.nl
Internet <http://www.livestockresearch.wur.nl>

Redactie
Communication Services

Copyright
© Wageningen UR Livestock Research, onderdeel
van Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek,
2010

Overname van de inhoud is toegestaan,
mits met duidelijke bronvermelding.

Aansprakelijkheid
Wageningen UR Livestock Research aanvaardt
geen aansprakelijkheid voor eventuele schade
voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van
dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Wageningen UR Livestock Research en Central
Veterinary Institute, beiden onderdeel van Stichting
Dienst Landbouwkundig Onderzoek vormen samen
met het Departement Dierwetenschappen van
Wageningen University de Animal Sciences Group
van Wageningen UR (University & Research
centre).

Losse nummers zijn te verkrijgen via de website.

De certificering volgens ISO 9001 door DNV
onderstreept ons kwaliteitsniveau. Op al onze
onderzoeksopdrachten zijn de Algemene
Voorwaarden van de Animal Sciences Group
van toepassing. Deze zijn gedeponeerd bij de
Arrondissementsrechtbank Zwolle.

Abstract

One of the ambitions in the Policy program of
the Balkenende IV cabinet and in the
Memorandum on Animal Welfare is that in 2011
5% of the cattle, pig and poultry houses are
integrally sustainable. The number of integrally
sustainable houses is monitored annually.
The percentage of houses that are integrally
sustainable is on average 2,6%; 2,0 % for
cattle, 3,8% for pigs and 4,8% for poultry. With
this 2,6% integrally sustainable animal houses
LNV almost meets its target of 2,8% for 2010

Keywords

Monitoring integrally sustainable animal
housing systems

Referaat

ISSN 1570 - 8616

Auteur(s)

G.F.V. van der Peet (Wageningen UR Livestock
Research), H.B. van der Veen (LEI), H. Docters
van Leeuwen (SMK)

Titel

Monitoring integraal duurzame stallen
Rapport 370 (voorheen 214)

Samenvatting

Minister Verburg geeft in haar brief aan de
Tweede Kamer aan dat over 15 jaar de
veehouderij in alle opzichten integraal
duurzaam moet zijn. Voor 2011 noemt ze als
ambitie dat minimaal 5% van de rundvee-,
varkens- en pluimveestallen integraal duurzaam
is. Deze studie laat zien dat op 1 januari 2010
in Nederland 2,6% van alle stallen integraal
duurzaam is.

Trefwoorden

Monitoring, stallen, intensieve veehouderij

Rapport 370

Monitoring integraal duurzame stallen

Peildatum 1 januari 2010

G.F.V. van der Peet (Wageningen UR Livestock Research)

H.B. van der Veen (LEI)

H. Docters van Leeuwen (SMK)

Mei 2010

**Dit onderzoek is uitgevoerd t.b.v. BO-thema Duurzame stal- en
houderij systemen, BO-12-02-001**

Voorwoord

In het werkprogramma van de Nota Dierenwelzijn is aangekondigd dat het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) een monitoringsinstrument zal opstellen waarmee jaarlijks de voortgang van de realisatie van integraal duurzame stallen kan worden gevolgd. Het Ministerie van LNV heeft Wageningen UR opdracht gegeven de monitor te ontwikkelen. De nulmeting met peildatum 1 januari 2009 is afgelopen jaar uitgevoerd. Dit rapport is de tweede meting met peildatum 1 januari 2010.

Omdat het nu mogelijk was de prognose voor 2009 te updaten met werkelijke steekproefcijfers wordt duidelijk dat de prognose kan afwijken. Dat geldt in dit geval vooral voor pluimvee. De prognose was gebaseerd op het gemiddeld aantal stallen in het voorgaande jaar vermenigvuldigd met het aantal bedrijven. Enerzijds heeft dit te maken met de cijfers die gebaseerd zijn op een steekproef (waardoor uitkomsten altijd een zeker betrouwbaarheidsinterval hebben), anderzijds kan de ontwikkeling van het gemiddeld aantal stallen per bedrijf afwijken van het aantal in de steekproef van voorgaand jaar.

Het project is uitgevoerd door Wageningen UR Livestock Research in samenwerking met LEI Wageningen UR en Stichting Milieukeur.

Dr. M.C.Th. Scholten

Directeur ASG

Samenvatting

In het Beleidsprogramma van het kabinet Balkenende IV 'Samen Leven, Samen Werken' en in de Nota Dierenwelzijn is als ambitie opgenomen, dat in 2011 5% van de stallen in de veehouderij integraal duurzaam is, met daarnaast een duidelijk perspectief op grootschalige toepassing in de jaren daarna. Deze ambitie is eveneens opgenomen in de brief van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) met de Toekomstvisie op de veehouderij (januari 2008).

Het Ministerie van LNV heeft Wageningen UR gevraagd het aantal integraal duurzame stallen te monitoren met de volgende uitgangspunten. Integraal duurzame stallen zijn gedefinieerd als stal- en houderijsystemen waarin verschillende duurzaamheidskenmerken in onderlinge samenhang zijn verbeterd ten opzichte van de regulier toegepaste stallen of systemen. Het gaat om stallen en houderijsystemen die het dierenwelzijn extra verbeteren door het toepassen van maatregelen die verder gaan dan de wettelijke welzijnsnormen en die daarnaast tenminste voldoen aan andere maatschappelijke randvoorwaarden en wettelijke eisen voor milieu, diergezondheid en arbeidsomstandigheden én economisch haalbaar zijn.

De monitor is gebaseerd op stallen waarbij 'integraal duurzaam' met een certificaat of een subsidiebeschikking is geborgd. De monitor is uitgewerkt voor de sectoren rundvee-, varkens- en pluimveehouderij. De monitor zal jaarlijks worden geactualiseerd.

De resultaten van de monitor laten zien dat er op 1 januari 2010 in Nederland 89.818 stallen zijn met rundvee, varkens en pluimvee. Het aandeel gerealiseerde integraal duurzame stallen bedraagt in totaal 2,6%. Dit percentage loopt uiteen van 2,0% in de melkveehouderij tot 3,8% in de varkenshouderij en 4,8% in de pluimveehouderij. De biologische veehouderijstallen dragen voor het grootste deel bij. De toename in het aantal integraal duurzame stallen treedt vooral op door de bouw van stallen met hulp van de Maatlat Duurzame Veehouderij (MDV) en de Investeringsregeling Integraal duurzame stallen (RLS) en bij varkens ook door de groei van het aantal stallen waarin volgens Milieukeurcriteria dieren worden gehouden. Met een realisatie van 2,6% integraal duurzame stallen op 1 januari 2010 en rekening houdend met de in aanbouw zijnde stallen wordt de doelstelling van 2,8% integraal duurzame stallen in 2010 gehaald.

Het aantal in aanbouw zijnde integraal duurzame stallen bedraagt op dit moment 1,2% van het totaal aantal stallen. Wanneer deze stallen allemaal worden gerealiseerd, zal het aandeel integraal duurzame stallen 3,8% bedragen. Dit is nog onvoldoende voor de doelstelling van 5% integraal duurzame stallen in 2011. De melkveehouderij blijft met 2,5% enigszins achter bij de varkenshouderij (6,3%) en de pluimveehouderij (7,8%). Met de nieuwe openstelling van de investeringsregeling duurzame stallen, de Maatlat Duurzame Veehouderij en voldoende belangstelling vanuit de sector kunnen deze percentages in 2011 nog enigszins toenemen.

Summary

One of the ambitions in the Policy program of the Balkenende IV cabinet and in the Memorandum on Animal Welfare is that in 2011 5% of the cattle, pig and poultry houses are integrally sustainable. For the years after 2011 agreements will be made in the Implementation Agenda Sustainable Animal Production. This ambition is also incorporated in the letter of the Minister of Agriculture, Nature and Food Quality (LNV) on the Future of Animal Production (January 2008).

The Ministry of LNV has asked Wageningen UR to monitor the number of animal houses that is integrally sustainable. Integrally sustainable animal houses are defined as housing and management systems in which different aspects of sustainability are improved in an integrated manner, compared to standard housing and management systems. The focus is on housing and management systems that improve animal welfare by applying measures that exceed legal animal welfare requirements and that also at least meet standards of other societal and legal conditions on environment, animal health and working conditions and are economically feasible. Only housing and management systems with an approved sustainability certificate are taken into account. The monitor deals with cattle, pigs and poultry production separately.

The results of the monitor show that on January 1st, 2010, there were 89.818 houses for cattle, pigs or poultry. The percentage of houses that are integrally sustainable is on average 2.6%; 2,0% for cattle, 3,8% for pigs and 4,8% for poultry. With this 2.6% integrally sustainable animal houses LNV almost meets its target of 2.8% for 2010.

The number of integrally sustainable animal houses under construction is about 1.2% of the total number of animal houses. When these houses are realized the percentage integrally sustainable animals houses on average will be 3.8%; 2.5 for cattle, 6.3% for pigs and 7.8% for poultry. The target for 2011 is 5% integrally sustainable animal houses.

Inhoudsopgave

Voorwoord

Samenvatting

Summary

Voorwoord	4
Samenvatting	6
Inhoudsopgave	10
1 Inleiding	1
2 Materiaal en methoden	2
2.1 Inleiding	2
2.2 Totaal aantal stallen	2
2.3 Integraal Duurzame stallen	3
2.3.1 Stallen op biologische veehouderijbedrijven	3
2.3.2 Stallen die voldoen aan de Maatlat Duurzame veehouderij	3
2.3.3 Milieukeur stallen	4
2.3.4 Stallen die voldoen aan investeringsregeling Integraal duurzame stallen.....	4
2.4 Aantal dierplaatsen	4
2.5 Ontdubbeling van stallen.....	5
3 Resultaten	6
3.1 Te verwachten ontwikkelingen	7
3.1.1 Schatting van het totaal aantal stallen	7
3.1.2 Maatlat duurzame veehouderij	7
3.1.3 Milieukeur.....	7
3.1.4 Investeringsregeling Integraal duurzame stallen (RLS).....	7
3.2 Aantal dierplaatsen	8
4 Conclusies	9
Bijlage 1 Geactualiseerd aandeel integraal duurzame stallen per 1 januari 2009	10

1 Inleiding

In het Beleidsprogramma van het kabinet Balkenende IV en in de Nota Dierenwelzijn is als ambitie opgenomen, dat in 2011 5% van de stallen in de veehouderij integraal duurzaam zijn, met daarnaast een duidelijk perspectief op grootschalige toepassing in de jaren daarna. Deze ambitie is eveneens opgenomen in de brief van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) met de Toekomstvisie op de veehouderij (januari 2008).

Onder integraal duurzame stallen worden verstaan stal- en houderijsystemen waarin verschillende duurzaamheidskenmerken in onderlinge samenhang zijn verbeterd ten opzichte van de regulier toegepaste stallen of systemen. Het gaat om stallen en houderijsystemen die het dierenwelzijn extra verbeteren door het toepassen van maatregelen die verder gaan dan de wettelijke welzijnsnormen en die daarnaast tenminste voldoen aan andere maatschappelijke randvoorwaarden en wettelijke eisen voor milieu, diergezondheid en arbeidsomstandigheden én economisch haalbaar zijn.

Totaal aantal stallen

Het ministerie van LNV heeft Wageningen UR gevraagd om de monitoring van integraal duurzame stallen te realiseren met als uitgangspunten:

- De hierboven genoemde omschrijving van integraal duurzame stallen en houderijsystemen.
- Het percentage integraal duurzame stallen over de periode 2009 tot en met 2011 jaarlijks te presenteren, te beginnen in maart 2009 met 1 januari als peildatum.
- Weergegeven voor de sectoren:
 - rundveehouderij (melkvee en vleeskalveren en vleesvee)
 - varkenshouderij (zeugen, gespeende biggen en vleesvarkens, dekberen)
 - pluimveehouderij (ouderdieren, opfokleghennen, leghennen, vleeskuikens en overig (kalkoenen en eenden))
- Een flexibel monitoringsinstrumentarium te ontwikkelen waarbij het voor 2009 ontwikkelde instrumentarium ook de 'stal van morgen' in volgende jaren registreert.
- De garantie dat er geen dubbeltellingen plaatsvinden en gebruik gemaakt wordt van betrouwbare datasets. Dit betekent datasets van certificerende instellingen en Dienst Regelingen.
- Het verzoek om met ingang van de monitoring peildatum 2010 tevens inzicht te geven in het aantal dierenplaatsen in integraal duurzame stallen.

In de LNV-begroting 2009 zijn de volgende doelstellingen opgenomen: eind 2009 moet minimaal 1,2% van de stallen integraal duurzaam zijn, eind 2010 2,8% en eind 2011 minimaal 5%. Het gaat hierbij om percentages van het totaal in dat jaar in gebruik zijnde stallen.

2 Materiaal en methoden

2.1 Inleiding

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de gebruikte data en gehanteerde methoden. Hierbij wordt onder andere ingegaan op de bron van de data, waarbij geborgd is dat de stallen integraal duurzaam zijn, de peildatum (1 januari 2010) en het voorkomen van dubbeltellingen van integraal duurzame stallen. Paragraaf 2.2 beschrijft de methodiek waarmee het totaal aantal stallen is bepaald. In paragraaf 2.3 wordt de methodiek toegelicht, waarmee het aantal stallen in de afzonderlijke categorieën integraal duurzame stallen wordt bepaald.

2.2 Totaal aantal stallen

Het Bedrijven-InformatieNet¹ voor land- en tuinbouwbedrijven van het LEI omvat een steekproef van de bedrijven uit de Landbouwtelling die binnen een vastgesteld kader vallen. Dit steekproefkader is gedefinieerd als land- en tuinbouwbedrijven met een omvang tussen 16 en 2000 Europese grootte-eenheden (ege). De ege geeft de economische omvang van een agrarische activiteit aan. Bij de gehanteerde grenzen valt ongeveer 75 tot 80% van alle bedrijven uit de Landbouwtelling binnen het steekproefkader. De afvallers zijn voornamelijk kleine bedrijven. Bedrijven kleiner dan 16 ege² zijn vaak hobbybedrijven die hun inkomen voornamelijk uit andere bronnen behalen of afbouwende bedrijven. Bedrijven boven de 2000 ege³ komen nauwelijks voor in de landbouw. De weergegeven aantallen stallen hebben alleen betrekking op bedrijven tussen de 16 en 2000 ege. Wat productie en cultuurgrond betreft is de dekking groter: ongeveer 90 tot 95% van de productie en oppervlakte cultuurgrond wordt door het steekproefkader gedekt.

Het werven van de bedrijven voor deelname aan het Informatienet verloopt volgens een steekproefplan dat jaarlijks wordt opgesteld. Het vaststellen van de steekproef vindt zodanig plaats dat uiteindelijk met een zo gering mogelijk aantal steekproefbedrijven per bedrijfstype en per grootteklasse betrouwbare resultaten kunnen worden gepresenteerd.

Op basis van het Bedrijven-InformatieNet is een schatting gemaakt van het aantal stallen dat op land- en tuinbouwbedrijven aanwezig is. Het gaat dan zowel om stallen in eigendom als gehuurde stallen⁴. Stallen die niet voor het houden van dieren worden gebruikt (maar bijvoorbeeld voor opslag), worden niet meegeteld. Het Bedrijven-InformatieNet (BIN) is nu beschikbaar tot en met boekjaar 2008. Op basis van BIN 2008 is een schatting gemaakt van het gemiddelde aantal stallen (gesplitst naar melkvee-, vleesrundvee-, vleespluimvee-, legpluimvee-, vleesvarkens- en fokvarkensstallen dat aanwezig is per bedrijfstype en per grootteklasse). Door het gemiddelde aantal stallen van een bepaalde grootteklasse binnen een bedrijfstype te vermenigvuldigen met het aantal landbouwtellingbedrijven van de Landbouwtelling 2009 dat in die betreffende groep valt, wordt een schatting gemaakt van het aantal stallen in die klasse. Door deze gegevens te sommeren, is een schatting gemaakt van het totale aantal stallen. De Landbouwtelling 2009 is ingevuld in mei 2009, en is dus een indicatie voor het totaal aantal stallen op de peildatum 1 januari 2010.

¹ Zie <http://www.lei.wur.nl>

² Denk hierbij aan bijv. ongeveer 11 melkkoeien, 100 vleeskalveren, 300 vleesvarkens of 5000 leghennen

³ Tot en met boekjaar 2007 1200 ege

⁴ Het is niet mogelijk om te corrigeren voor verhuurde stallen, omdat niet bekend is of een stal voor het hele jaar wordt verhuurd. Bovendien komt verhuren van stallen niet veel voor. Het huren van stallen daarentegen, gebeurt vaak van partijen buiten de steekproef (niet landbouwbedrijven, in combinatie met de pacht van grond) en landbouwbedrijven kleiner dan 16 ege) en zijn daarom wel relevant om op te nemen.

2.3 Integraal Duurzame stallen

In deze monitor worden de volgende categorieën integraal duurzame stallen onderscheiden:

- Stallen op biologische veehouderijbedrijven
- Stallen die voldoen aan de Maatlat Duurzame Veehouderij
- Stallen die voldoen aan het Milieukeur certificaat
- Stallen die voldoen aan de voorwaarden van de Investeringsregeling Integraal Duurzame Stallen

2.3.1 Stallen op biologische veehouderijbedrijven

Deze stallen zijn gecertificeerd door de Stichting SKAL. Omdat SKAL de informatie alleen op bedrijfsniveau beschikbaar heeft en geen informatie over het aantal stallen, is op basis van BIN 2008 en de Landbouwtelling 2009 een schatting gemaakt van het aantal biologische stallen. Daarbij is verondersteld dat het gemiddeld aantal stallen per grootteklasse binnen een bedrijfstype voor biologische en gangbare bedrijven vergelijkbaar is (met uitzondering van de melkveehouderij waar wel informatie over stallen op biologische bedrijven bekend is).

2.3.2 Stallen die voldoen aan de Maatlat Duurzame veehouderij

De Maatlat Duurzame Veehouderij (MDV) definieert duurzame stallen in de veehouderij. Stallen die voldoen aan de criteria van de MDV komen in aanmerking voor fiscale regelingen (Milieu Investeringsaftrek (MIA) en de Willekeurige afschrijving milieu-investeringen (Vamil)). In de MDV zijn bovenwettelijke maatregelen opgenomen voor de thema's ammoniak en dierenwelzijn. In 2009 zijn daar de criteria diergezondheid en energie bijgekomen. In eerste instantie is de MDV ontwikkeld voor pluimvee en varkens. Voorjaar 2008 is de MDV uitgebreid met criteria voor melkvee en in het voorjaar van 2010 met criteria voor vleeskalveren. De komende jaren wordt voor andere diercategorieën een MDV ontwikkeld.

Om in aanmerking te komen voor de MIA- en/of Vamil-regeling dient een bedrijf punten te behalen op alle thema's. Voor de maatlat is een minimum aantal punten bepaald en voor de overige punten (de 'vrije ruimte') kan de ondernemer zelf kiezen hoe ze behaald worden. In 2011 zullen naar verwachting criteria voor fijnstof en inpassing van het bedrijf in de omgeving worden opgenomen. Jaarlijks wordt bezien of de voorwaarden en het ambitieniveau van de MDV kunnen worden aangescherpt.

SenterNovem heeft een overzicht aangeleverd van MDV-stallen die in 2007 voor de MIA-/Vamil regeling zijn aangemeld. Deze stallen zijn inmiddels gerealiseerd.

Door een verandering in de werkwijze levert Stichting Milieukeur vanaf 1 januari 2008 op basis van informatie van certificatie-instellingen het aantal MDV-stallen aan dat in 2008 en 2009 is gecertificeerd. MDV-stallen worden gecertificeerd door geaccrediteerde certificatie-instellingen. De gevolgde werkwijze is dat eerst het stalontwerp gecertificeerd wordt op basis van documenten (bouwplannen, offertes/aanbestedingen). Vervolgens moet binnen 2 jaar de stal gebouwd zijn en ontvangt de stal als deze voldoet aan de eisen het stalcertificaat. Het overgrote deel van de in 2008 voor MDV afgegeven MDV-certificaten betreft stallen die nog in de fase van het ontwerpcertificaat verkeren en dus nog in aanbouw zijn.

Er zijn voor de diercategorieën pluimvee, varkens en melkvee MDV-stallen gecertificeerd. Indien de stallen ook voor Milieukeur gecertificeerd zijn, worden deze stallen vermeld in het overzicht bij de Milieukeur om dubbeltellingen te voorkomen. Tussen biologische stallen en MDV-stallen is geen sprake van overlap. Voor nieuw te bouwen biologische stallen kunnen ondernemers een beroep doen op een aparte categorie in de MIA/Vamil-regeling. Er wordt dus geen MDV-certificaat aangevraagd voor deze stallen.

2.3.3 Milieukeur stallen

Bij criteria voor dierlijke producten met Milieukeur ligt de nadruk op bovenwettelijke criteria voor milieu en dierenwelzijn. Voor beide items zijn basiseisen opgesteld waaraan Milieukeurproducten moeten voldoen. Er zijn per 1 januari 2010 onder Milieukeur voor dierlijke producten alleen varkens en kweekvisbedrijven gecertificeerd. Voor de criteria voor Milieukeur varkens zijn maatlaten uitgewerkt waarop punten moeten worden behaald. Bij de basismilieueisen ligt de nadruk op reductie van uitscheiding van stikstof en fosfaat, ammoniakemissiearme stallen en minder energiegebruik. Met de milieumaatlat kunnen punten verdiend worden voor betere prestaties op uitscheiding en energiegebruik en voor duurzaamheidsmaatregelen voor voer en mest.

De basiseisen bij dierenwelzijn omvatten zowel welzijn- als gezondheidseisen, zoals een maximale norm voor uitval en orgaanafwijkingen als indicator voor welzijn. Vanaf 2010 is een castratieverbod als verplichte eis in de Milieukeurcriteria opgenomen.

De dierenwelzijnmaatlat bevat maatregelen over het niet uitvoeren van ingrepen, het zorgen voor extra leefruimte voor de dieren en managementmaatregelen. Hiernaast moeten op het bedrijf de wettelijk vereiste vergunningen in orde zijn en moet er IKB-waardig geproduceerd worden.

Milieukeur wordt gecertificeerd door geaccrediteerde certificatie-instellingen. Stichting Milieukeur heeft op basis van informatie van certificatie-instellingen het aantal stallen aangeleverd waarin volgens Milieukeurcriteria varkens worden geproduceerd op 1 januari 2010. Stallen waarin volgens Milieukeurcriteria wordt geproduceerd kunnen ook voldoen aan het MDV-certificaat. Dit blijkt voor 7 van de 280 stallen waarin volgens Milieukeur wordt geproduceerd aan de orde. De betreffende stallen zijn niet meegeteld bij het aantal MDV-gecertificeerde stallen.

2.3.4 Stallen die voldoen aan investeringsregeling Integraal duurzame stallen

De investeringsregeling Integraal Duurzame Stallen en Houderijsystemen (onderdeel van de Regeling LNV-subsidies (RLS)) is bestemd voor voorloperbedrijven in de melkveehouderij, pluimveehouderij en varkenshouderij voor de nieuwbouw van of aanpassing tot integraal duurzame stallen. Bij deze regeling ligt de nadruk op het realiseren van bovenwettelijke dierenwelzijnmaatregelen. Daarnaast wordt aandacht besteed aan milieu, diergezondheid en arbeidsomstandigheden.

Deze regeling is voor het eerst opengesteld in 2008 voor varkens-, melkvee- en pluimveestallen. In 2009 is de regeling opengesteld voor melkvee, vleesvee, kalveren, varkens, schapen, geiten, konijnen en pluimvee (inclusief eenden en kalkoenen). Ook in 2010 wordt de regeling weer opengesteld. De ondernemer dient het plan in bij Dienst Regelingen waar een onafhankelijke beoordelingscommissie de aanvragen beoordeelt.

2.4 Aantal dierplaatsen

Het monitoringsonderzoek voor 2009 had ook tot doel het aantal dierplaatsen in integraal duurzame stallen in kaart te brengen. Dit bleek om de volgende redenen niet haalbaar.

- Verschillende soorten stallen kunnen opgeteld worden met elkaar; dierplaatsen, vooral over sectoren heen, kunnen niet op een goede manier bij elkaar opgeteld worden.
- De definities van het aantal dierplaatsen verschillen van elkaar tussen de verschillende categorieën stallen (bijvoorbeeld of jongvee wel of niet wordt meegenomen).
- De categorieën dierplaatsen die van belang zijn (fokvarkens, vleesvarkens, melkvee, rundvee, legpluimvee en vleespluimvee) blijken niet bij alle categorieën duurzame stallen te onderscheiden. Bij de RLS/IDSH worden alleen varkens, pluimvee en rundvee onderscheiden.
- Bij biologisch is alleen een cijfer bekend over de biologische melkveehouderij, niet voor de overige diersoorten.

2.5 Ontdubbeling van stallen

De stallen die onder meerdere categorieën duurzame stallen kunnen vallen (bijvoorbeeld MDV en RLS) zijn gecontroleerd en als één integraal duurzame stal geregistreerd.

De toerekening heeft als volgt plaatsgevonden:

- Als een stal voldoet aan zowel de Maatlat Duurzame Veehouderij als de RLS-regeling dan is de stal toegerekend aan de RLS-regeling.
- Wanneer een Milieukeurstal ook gebruik maakt van een andere regeling, dan is deze als Milieukeur geregistreerd en in een noot aangegeven van welke regeling gebruik gemaakt is.

3 Resultaten

Op 1 januari 2010 waren er in totaal bijna 90.000 rundvee, varkens- en pluimveestallen in Nederland. Op basis van de gehanteerde uitgangspunten waren op 1 januari 2010 2,6% integraal duurzame stallen gerealiseerd. Dit percentage bedraagt 2,0% in de melkveehouderij, 3,8% in de varkenshouderij en 4,8% in de pluimveehouderij. Met name de biologische veehouderijstallen dragen in grote mate bij. Het aantal in voorbereiding zijnde integraal duurzame stallen bedraagt circa 1,2% van het totaal aantal stallen. Wanneer deze stallen allemaal worden gerealiseerd, bedraagt het aandeel integraal duurzame stallen 3,8%.

Tabel 1 Aandeel integraal duurzame stallen per 1 januari 2010

	Pluimvee	Varkens	Rundvee	Totaal
Totaal aantal stallen	6733	20595	62490	89818
Waarvan integraal duurzaam				
• biologisch	204	221	1108	1533
• maatlat Duurzame Veehouderij	111	270 ¹	73	454
• milieukeur (excl. MDV)		280 ²		280
• RLS	9	11 ³	38	58
Totaal aantal gerealiseerde integraal duurzame stallen	324	782	1219	2325
Procentueel	4,8%	3,8%	2,0%	2,6%
In voorbereiding zijnde stallen				
• MDV met voorlopig certificaat	156	517	267	940
• Investeringsregeling RLS	48	8	96	152
Totaal aantal integraal duurzame stallen inclusief in voorbereiding	528	1307	1582	3417
Procentueel	7,8%	6,3%	2,5%	3,8%

Bron: Bedrijven-InformatieNet, Landbouwtelling, SKAL, Stichting Milieukeur, LNV-Dienst Regelingen

¹ Bij 263 stallen is gebruik gemaakt van de MDV-regeling waarbij zeven stallen zijn afgetrokken vanwege dubbeltelling.

² Van bedrijven met Milieukeur is voor één stal gebruik gemaakt van de MDV- en RLS-regeling (daar niet opgenomen) en voor zes stallen van de MDV-regeling.

³ Voor 12 stallen is gebruik gemaakt van de RLS-regeling waarvan één stal is afgetrokken vanwege dubbeltelling (Milieukeurstal).

Een deel van de cijfers is gebaseerd op een prognose van steekproefcijfers van het BIN. Met de huidige inzichten zijn het aandeel integraal duurzame stallen met peildatum 1 januari 2009 geactualiseerd. Deze tabel is in bijlage 1 weergegeven.

De pluimveehouderij heeft een toename in het aantal integraal duurzame stallen van 3,2% (3,7% bij update naar de nu bekende steekproefcijfers) in 2009 naar 4,8% in 2010. Het aantal stallen waarvoor een beroep is gedaan op de Maatlat Duurzame Veehouderij is toegenomen van 56 naar 111. Tot slot is het aantal stallen dat valt onder de RLS-regeling toegenomen van zes naar negen stallen. Samenvattend is in de pluimveehouderij een flinke toename opgetreden in het aantal integraal duurzame stallen.

De varkenshouderij kent een geringe toename van het aantal integraal duurzame stallen van 3,3 (3,1% bij update naar de nu bekende steekproefcijfers) naar 3,8%. Het aantal biologische varkensstallen is afgenomen van 236 in 2009 naar 221 in 2010. Met name de kleinere minder levensvatbare biologische varkensbedrijven zijn gestopt. Tegelijkertijd is bekend dat het aantal biologische slachtvarkens gering is gestegen. Hieruit blijkt de trend van schaalvergroting die ook in de biologische varkenshouderij plaatsvindt. Ten opzichte van 2009 is er een flinke toename van stallen, waarbij gebruik wordt gemaakt van de Maatlat Duurzame Veehouderij (van 158 naar 270). Het aantal stallen waarin volgens Milieukeurcriteria wordt geproduceerd is gegroeid van 263 naar 280. Er treedt een ruime verdubbeling op in integraal duurzame stallen via de RLS-regeling (van vijf naar 12).

De rundveehouderij heeft een geringe toename in het aantal integraal duurzame stallen van 1,7 (1,8% bij update naar de nu bekende steekproefcijfers) naar 2,0%. Naast een afname in het aantal biologische rundveestallen (van 1178 (1147 bij update naar de nu bekende steekproefcijfers) naar 1108) is er een forse toename van het aantal stallen gebouwd met gebruikmaking van de MDV (van zes naar 73). Tot slot is het aantal integraal duurzame stallen met gebruikmaking van de RLS-regeling toegenomen van 30 naar 38.

3.1 Te verwachten ontwikkelingen

3.1.1 Schatting van het totaal aantal stallen

Het totaal aantal stallen is gebaseerd op een schatting uit de aantallen stallen op de bedrijven in het BIN-netwerk. De rapportage 2009 toonde een afname van het totaal aantal stallen in de periode 2001-2008 die zich vanaf 2005 stabiliseerde op circa 100.000 stallen. Bij de huidige rapportage kon voor het eerst ook worden geschat hoeveel stallen voor andere doeleinden dan dieren huisvesten werden gebruikt, zoals caravanstalling. Daardoor is in de huidige monitoring het totaal aantal stallen met dieren afgenomen naar circa 90.000 stallen. Voor 2011 worden geen grote veranderingen verwacht in het totaal aantal stallen. In 2013 moeten dragende zeugen aan nieuwe wettelijke verplichtingen van groepshuisvesting voldoen en in 2012 geldt het batterijverbod voor leghennen.

3.1.2 Maatlat duurzame veehouderij

Met de MIA/VAMIL-regeling wordt via de MDV beoogd circa 30% van de nieuw te bouwen stallen in een bepaald jaar te stimuleren. Het aantal is uiteindelijk afhankelijk van het totaal aantal bouwprojecten dat in een bepaald jaar gerealiseerd wordt en de investeringsmogelijkheden in de sectoren. Op basis van een schatting van ruim 1000 nieuwbouwstallen per jaar, wordt een jaarlijkse toename van circa 300 MDV-stallen verwacht. Daarnaast kunnen ook meldingen worden gedaan voor gerenoveerde stallen. Hierover zijn geen gegevens bekend.

De huidige cijfers laten voor de drie sectoren een toename zien van het gebruik van de MDV-criteria. Het aantal MDV-stallen in voorbereiding is toegenomen van 555 in 2009 naar 940 per 1 januari 2010. Het aantal daadwerkelijke gebouwde stallen is met 220 in 2009 naar 454 stallen in 2009 relatief minder sterk toegenomen. De oorzaak van het niet snel doorzetten van bouwplannen ligt naar verwachting in het minder gunstige economische klimaat en vertraging als gevolg van langlopende milieu- en bouwvergunningprocedures.

3.1.3 Milieukeur

De verwachte toename van het aantal Milieukeurstallen van 2009 naar 2010 is gerealiseerd met een toename van 263 naar 280 stallen. Voor komend jaar wordt een grotere doorgroei van het aantal stallen in deze categorie verwacht door de toenemende vraag naar dierlijke producten met een milieu- en welzijnsplus (tussensegmenten vanuit de retail, foodservice en andere afnemers..

3.1.4 Investeringsregeling Integraal duurzame stallen (RLS)

De investeringsregeling Integraal duurzame stallen was in 2008 voor het eerst opengesteld. Sindsdien gebeurt dit een- of tweemaal per jaar. In de melkveehouderij bestaat veel belangstelling voor de regeling. Door de wettelijk vereiste aanpassingen in de leghennensector en zeugenhouderij wordt verwacht dat het beroep dat op de RLS-regeling in 2010 verder toeneemt.

3.2 Aantal dierplaatsen

Uit de monitoring blijkt dat het aantal duurzame stallen begin 2010 op ongeveer 2,6% ligt. Uit de praktijk blijkt dat de stallen op biologische bedrijven gemiddeld genomen wat kleiner zijn dan op gangbare bedrijven. Aan de andere kant kan met vrij grote zekerheid gesteld worden dat de overige duurzame stallen gemiddeld wat groter zijn. Hoe dit per saldo zich uitmiddelt is onduidelijk. De groei van het aantal integraal duurzame stallen vindt met name plaats via MDV-, RLS- en Milieukeurstallen. Deze nieuwe stallen hebben gemiddeld een groter aantal dierplaatsen dan het gemiddeld aantal dierplaatsen in bestaande stallen. Zoals in paragraaf 2.4 aangegeven zijn betrouwbare kwantitatieve gegevens over dieraantallen in integraal duurzame stallen niet aan te geven.

4 Conclusies

Bij een realisatie per 1 januari 2010 van 2,6% en 1,2% integraal duurzame stallen in voorbereiding, is de conclusie dat de doelstelling van 2,8% in de loop van 2010 wordt gehaald.

Met het totaal van integraal duurzame stallen inclusief wat nu in aanbouw is, wordt de doelstelling van 2011 van 5% nog niet gehaald.

Uitgesplitst naar sectoren wordt het aantal integraal duurzame stallen voor 2011 voor de pluimvee-, varkens en rundveehouderij ingeschat op respectievelijk 7,8%, 6,3% en 2,5%. De doelstelling van 5% integraal duurzame stallen wordt voor de pluimvee- en varkenshouderij gehaald, maar bij de melkveehouderij volgens de huidige inzichten niet.

Met de nieuwe openstelling van de investeringsregeling duurzame stallen, de Maatlat Duurzame Veehouderij en voldoende belangstelling vanuit de sector kunnen deze percentages in 2011 nog enigszins toenemen.

Bijlage 1 Geactualiseerd aandeel integraal duurzame stallen per 1 januari 2009

	Pluimvee	Varkens	Rundvee	Totaal
Totaal aantal stallen	6920	21249	64673	92842
Waarvan integraal duurzaam:				
• Biologisch	194	236	1147	1577
• Maatlat Duurzame Veehouderij	56	158	6	220
• Milieukeur (excl. MDV)		263		263
• RLS	6	5	30	41
Totaal aantal gerealiseerde Integraal duurzame stallen	256	662	1183	2101
Procentueel	3,7	3,1	1,8	2,3

Wageningen UR Livestock Research

Edelhertweg 15, 8219 PH Lelystad T 0320 238238 F 0320 238050

E info@livestockresearch.wur.nl | www.livestockresearch.wur.nl